

OTKUKANJE, OBICAJ KARAŠEVAKA ZA ĐUR DEVDAN

marti, 26 mai 2015

Kao i drugi obi aji, i obi aj otkukanja ima u Klokoti u svoju specifičnost.

Ža Đur evdan, postojala je tradicija da se obavezno jela hrana od janjeta i domaica bi spremala tijesto od kojega se je pravio poseban kruh, poznat mještanima kao "kukavi kô". Ovakav kruh je bio različit od svakodnevnoga po tome što je bio okruglog oblika i slatke okusa, a preko kruha bio je stavljen ispleteni vijenac od vrbe i svinduka (svinduk bi se stavljavao kako bi ovce bile mlije nije). Vijenac se je inače morao vući zajedno s "kukavi komom"; i otkinuti kod "otkukanja";

Otkukanjem

zapravo i započinje slavlje toga dana.

Domaica ustaje rano ujutro na Đur evdan i skuha jelo koje posprema u kôšarice i onda cijela obitelj kreće prema salašaru, mjestu gdje se otkukanje odvija. Iznad ulaza u "kôšaru" (mjesto gdje spavaju ovce) okiti se zelenilom, vrbom ili pak gaborom, simbolima odganjanja od stoke svega što je zlo. Taj dio kičnja "kôšare" obavlja onaj ukućanin koji ujutro pusti ovce na pašaru, gdje ih čuva do oko 10:00, vrijeme kada ostali članovi obitelji moraju veći biti kod salaša jer stado dolazi u staju. Mliječne ovce budu mužene po povratku s pašare, po prvi put i isto tada budu odbijeni janjci. Nakon toga slijedi "otkukanje"; i molitva prije ručka, posvećena sv. Đuru i sv. Vendelinu, marvinskom pastiru, za ovanje stoke.

Otkukanje je dio slavlja kojega najviše vole djeca, zato što oni tu imaju glavnu ulogu. Uхвати se u staji najmlađa i najljepša ovca i jedno janje, koje mora biti obavezno ženskog roda, jer kažu našari stari da je tako možda izbjeći veći broj janjenja ovnića. I dok netko iz obitelji drži janje pri vršenju uz ovca, baka ili mama dodaju djeci kukaviku s vjencem od vrbe, koji se stavi ispod ovčine i janjetova trbuha. Tradicija nalaže da one osobe koje vuđu "kukaviku" moraju biti muškog i ženskog roda. Dok vuđu objema rukama za "kukaviku"; jedan glasno viče "kuku", a drugi "otkuku"; sve dok se ne otkine kruh i vijenac od vrbe. Onaj koji otkine najveći dio slatkoga kruha ali i vijenac od vrbe, pobjednik je. A stari kažu kako će iduće godine biti višanje janjeta muškog ili ženskog roda ovisno o rodu pobjednika "otkukanja". Otkinuti vijenac od vrbe bio bi običajno vješanje "stalsku gredu ispod strehe jer se je vjerovalo da će stoka tako biti zaštićena od vukova i drugih nepogoda. Tako er, prije ručka molilo se je za dobar urod i zdravlje stoke.

U

prošlosti se je na Đur evdan obavezno jela hrana od janjeta, kao paprikaš ili pak ispećeno janje u pečnici i napravili bi se domaći kolačići "dugi"; od oraha i maka. Danas se toga običaja malo obitelji još drže. Već inače nema stoku koju bi otkukala pa onda ne peče "kukaviku"; i niti ide kod salaša, već ostaje kod kuće odmarati se, jer se na Đur evdan u našarima kraju, ne radi ni kod kuće ni u polju.

Evo

kako još jedan lijep običaj polako nestaje kod karševskih Hrvata. Otkukanje je bio znak da se od toga dana zabranjivala pašara za stoku po poljima i njivama sve do iza Miholjdana. Poslije podne, svaka obitelj bi krenula stadom ovaca k pastiru kojemu vodi stado na ovanje preko

ljeta. Stado bude u planinama ili pak u ravnicama, u "pusti" sve do jeseni, kada se vraća svome domu. Neusporediva je slika nekadašnjih stada s brda i ravnica ovih krajeva, ostavljaju i svoju "košaru" i salu, na putu prema novomećnjaku s tužnom slikom današnjih praznih paćnjaka. Raspitaju i se međućanima sela Klokoti o obićima za Đur evdan, jedna mi starija žena rekla, tužnim glasom, kako "neki put za Đur evdan, su se bileli bregove ovćami koje bleje putam dok stignu kod ovćara... sad jedva vidić ovću kod nas!"

Obi aji,

unatoćmnoćtvu praznovjernih elemenata koji imaju neki od njih, pripomogli su oćuvanju naće tradicije i upoznavanju proćlosti Karaćevaka na ovim prostorima. S druge pak strane, ti su dani bili posve eni dobrim odnosima obitelji i rodbine, to su bili dani iskrenog i zajedni kog drućenja, dani posve eni i molitvi koja je razvijala vjeru i davala život na ovim prostorima.

Nadam

se da obi aj oćkukanja ne e izumrijeti i ostati samo u ljepom sjećanju starijih osoba, već dućni smo promovirati i oćuvati tradicijsku baćtinu naćih predaka kako bismo je ostavili sljedećim naraććajima, kao jedan vrlo vaćan segment naćega postojanja na ovim prostorima.

Slavica Muselin